

«en catalán el grupo ND suele perder la D, como *ona* de UNDA, *fona* de FUNDA, y la *n* antes de *m* se cambia muchas veces en *r*, como MANUMISSOR (*man-messor*) *marmessor*. De esto estoy cierto. En cuanto a la significación, me valí de los textos antiguos, que la explican, según comprendí, satisfactoriamente. Lo que dice el Rdo. Verdaguer, a mi modo de ver, no es suficiente». Suficient no ho seria, però J. Verdaguer i P. Coromines es basaven en masses d'observacions de fets vius, on per enlloc no es veia condomini, i Balari només en dos docs.: sembla, sense gosar dir-ho explícitament, insinuar que el condomini consistia en el feu; però un feu no és condomini sinó domini d'un alt sobre un baix; per això els dubtes semàntics li restaven a ell i al seu seguidor M. de Montoliu (BDC III, 50), que acceptant sense crítica la fonètica de Balari, prova una escapatòria semàntica, completament mancada de fonament.⁹ L'única cosa que deien els docs. adduïts per Balari és que era el camp que es reservava per a ell el senyor, però en això no hi ha condomini, o sigui propietat indivisa, sinó justament divisió. Per a aquesta part que no donava el senyor, obligava el vassall o cultivador, a conrear-la-hi, a jova (fr. *corvéé*), i d'això sí que n'hi ha multitud de proves en la documentació francesa¹⁰ i en la nostra: «los moradores de Canet debían a su señor tres trasses quiscun any y una jova cada any a la sua colomina según el extracto de los privilegios de Canet hecho en 1614».¹¹

D'altra banda tampoc en l'aspecte fonètic aquesta etimologia no pot anar de cap manera: CONDOMINIUM hauria hagut de donar *-meny* i no pás *-mina*, així com DOMINIUM va donar *domeny*: tothom se n'adona i escapar per la tangent i postular un *CONDOMINIA amb *ī* i amb *-A* són malabarismes que ningú ni segurament el mateix autor (AlcM) no pren seriosament, puix que DOMINUS i DOMINARE tenien *ī*.

Temps ha que aquesta etimologia havia de ser abandonada per tothom, com ja es va indicar en el DCEC,¹² tot donant la veritable. *Condomina* es troba ja en llatí tardà¹³ com a derivat adjectiu del més comprovat i un poc més antic CONDŌMA (que alguns escriuen *conduma*), que una glossa de Papias explica com a cases o mas amb la cort i altres pertinences: «domus cum curia et ceteris necessariis»; és un mot que es troba usat en diversos passatges de les cartes de Sant Gregori el Magne i en altres de l'itinerari Antoni: «fundos, campulos, cum *conduma* una», «unam illi de iure ecclesiae deputare *condumam* debuisse», «foris vico una *condoma* habent posita», «octingentas *condomas* militantes in publico, cum uxori bus suis», veg. *ThLL*, s. v. (IV, 164.39).

Com ja veié Thurneysen (ib.) es tracta d'un derivat de DOMUS 'casa, mas', format paral·lelament al grec *συν-οικ-ία*: CON-DOM-A era evidentment tot allò que anava amb el mas: la cort, els camps adjacents, cf. els «fundos, campulos» de St. Gregori, els «cetera necessaria» de Papias; i no fou un mot sense descendència romànica, fins deixant de banda CONDOMĪNA, car d'ací vingué el sard *conduma* «brigata, progenie, casato»

(Spano), que per tant s'aplica al personal d'una casa de camp («brigata») o a la parella de pagès i pagesa (en algun text antic) o a la prole que procrea («progenie»); i d'ací deriva Spitzer el cast. *condumio*. Però CONDOMĪNA, format amb el sufix adjectival *-INUS, -ĪNA*, és la *terra condomina* o sigui la que forma part de la *condōma*, adjacent a aquesta, car pertot fan constar que és al costat del mas, del castell o del poblat. Això és, en efecte, el tret més constant de la *coromina* o CONDOMINA: «on appelle le plus souvent du nom de *condamine*, le champ ou l'enclos attenant ou fort près du château d'un seigneur» (Sauvages): vet aquí justament per què és el que el senyor d'aquest castell no dóna als vassalls (i aquesta és l'explicació del que falsament entreveï Balari); «terrain situé à côté d'une ville» (TdF «vieux»), «les *kunduminas* eren els camps que voltaven el poble», Vingrau (1960), «són camps més aviat extensos i no lluny de cases», Albons (1958): en un mot és una «quintana» com resumeix el DFa.

DERIV.: El *Corominal*, mas a les Guillerries. *Corominola* altre en terres d'Osona i cognom. *Corominada* (DAg, AlcM).

¹ La dissimilació afecta sempre la segona vocal, en aquest cas, perquè els infinits mots en *con-* no permetien una dissimilació en *kendom-* (que s'hauria hagut d'escriure *quendom-*), mot de forma andmala. Tanmateix la mera existència d'un duplicat (*condamina/condemina*) ja demostraria que hi hagué dissimilació. — ² Bast.-Bass. en colleccionen un gran nombre d'exemples des de 833 a 1128, sense gran interès per al lingüista, car això és pur llatí macarrònic, formulari notarial. Fem una excepció per a la dada que aporta el pergami original de l'acte de Consagració de la Seu d'Urgell: «condotamus eciam *condaminam* prope hortum sancte Marie, et aliam conticuam *condaminam* et ortum prefate *condamine* adherentem» (ed. Pujol, p. 174). Hi afegeixo «ipsa mea *condamina* de Ager», de l'any 1130, perquè és de la poc accessible col·lecció Moreau (vol. 54). Alart, *InvLC*, s. v. *condamina*, collecciona 10 exemples de *condamina* des de 813 a 1241, i 3 de *condemina*, dels anys 1241, 1265 i 1268. Desplanque, *Inventaire des Archives de Thuir* (p. XI, n. 1) troba *colomina* amb el sentit de «vaste pièce de terre d'un seul tenant», i cita de 1174 *condamina de Lacuna* donada en feu per un particular a un altre. — ³ En aquestes observem especialment, a l'Erau «*coundamino* f. terre particulièrement bonne et réservée comme telle dans un domaine», definició de Mâzuc; «e dins las prouvincos vesinos / avid de bravos *coundouminos*» en el felibre narbonès H. Birat. — ⁴ També n'hi ha algun eco de fiar en J. M. de Sagarra: «i més amunt, l'aulet que despentina, / de tant en tant la mà del garberol, / i si us plau un planell de *coromina* / i un cep a penes clapejat del sol», *Comte Arnau*, p. 325. Altres definicions més vagues, però que no se n'aparten gaire, i que en particular mostren que el mot encara és viu, i en localitzen la forma, en